

KS. HENRYK SZAREYKO

ROBERT SCHUMAN JEDEN Z «OJCÓW» ZJEDNOCZONEJ EUROPY

Robert Schuman (1886-1963) urodzony jako człowiek pogranicza francusko – niemieckiego, był wybitnym francuskim mężem stanu – długoletnim deputowanym do Zgromadzenia Narodowego z Lotaryngii, w okresie powojennej IV Republiki Francuskiej kilkakrotnie ministrem, głównie spraw zagranicznych, premierem w latach 1947-1948. Należał do czołowych działaczy partii chrześcijańsko-demokratycznych we Francji. Do najnowszej historii przeszedł jednak przede wszystkim jako jeden z głównych twórców zjednoczonej Europy. Przygotował i ogłosił 9 maja 1950 r. tzw. *Plan Schumana*, który stał się kluczową datą w procesie jedności europejskiej, a został urzeczywistniony przez powstanie Europejskiej Wspólnoty Węgla i Stali – pierwszej międzypaństwowej organizacji na drodze do pełnej integracji europejskiej. Konsekwentny orędownik federacyjnej wizji ogólnoeuropejskiej, a jednocześnie wielki obrońca chrześcijańskich korzeni zjednoczonej Europy. Propagator idei zbliżenia i pojednania francusko-niemieckiego. Pierwszy przewodniczący Parlamentu Europejskiego. Przez całe życie głęboko wierzący i praktykujący katolik, pełen ducha kultury, a nawet mistyki chrześcijańskiej. Dawał świadectwo wierności religijnym wartościom w powiązaniu z wielkim zaangażowaniem w działalność polityczną na arenie międzynarodowej. Zmarł w opinii świętości. W 1990 roku rozpoczął się jego proces beatyfikacyjny.

I. SYLWETKA DUCHOWA

Ten wybitny, europejski mąż stanu, który przeszedł do najnowszej historii z zaszczytnym mianem Ojca Europy, urodził się 29 czerwca 1886 r. w niewielkiej miejscowości Clausem, położonej w dolinie Alzette, niedaleko centrum Luk-

semburga. Z tym miastem-państwem, ale także z Lotarynią, związani byli jego rodzice. Był ich jedynym dzieckiem, wychowanym przez matkę Eugenię, młodszą od męża o 27 lat, w atmosferze głęboko katolickiej. Podstawę utrzymania rodziny Schumanów stanowiły dochody z rodzinnego gospodarstwa rolnego w pobliskim lotaryndzkim Evrange. Robert od wczesnego dzieciństwa przejawiał zamiłowanie do książek i to głównie religijnych, zaszczerpione mu przez matkę. Do jego lektur należały dzieła wielkich świętych: Tomasza z Akwinu, Jana od Krzyża i Alojzego Gonzagi. W wieku 17 lat, jako jeden z prymusów, ukończył gimnazjum „Athenaum” w Luksemburgu. Był już wówczas ukształtowanym „człowiekiem pogranicza”. W szkole, podobnie jak w domu, mówił Mozelo-frankońskim językiem luksemburczyków, zwanym „letzebuergesch”. Posługiwał się nim do końca życia, nazywając go językiem ojczystym, chociaż przyswojony w szkole język francuski, określał jako swój język narodowy. Z gimnazjum wyniósł też doskonałą znajomość języka niemieckiego. W 1900 r. stracił ojca.

Przez 1903 r. Robert Schuman uczył się w cesarskim gimnazjum w Metz zdając tam egzamin maturalny. W maju 1904 r. rozpoczął studia prawnicze w Bonn, które kontynuował następnie w Monachium i w Berlinie, a ukończył w Strasburgu. W 1909 r. odbył wraz z matką pielgrzymkę do Rzymu, z okazji beatyfikacji Joanny d’Arc. Dnia 26 lutego 1910 r. uzyskał tytuł doktora praw, a w 1912 r. wstąpił do lotaryndzkiej Izby Adwokackiej i otworzył w Metz kancelarię adwokacką.

II. ZAANGAŻOWANIE SPOŁECZNE

Już w Bonn wstąpił do katolickiej korporacji studenckiej „Unitas-Salia”, której członkiem pozostał aż do śmierci w 1963 r. Zdecydowało o tym wielkie zaangażowanie „Unitas” w ruch liturgiczny, a także dewiza organizacji: „In necessariis unitas, in dubio libertas, in omnibus caritas”. Społecznie stowarzyszenie pozostawało zbliżone do niemieckiej partii Centrum. Schuman w tym czasie zaczął zwracać na siebie uwagę swoim zaangażowaniem społecznym oraz żywą religijnością maryjną i eucharystyczną. W grudniu 1912 r. uczestniczył w Kręgu Liturgicznym w słynnym opactwie benedyktyńskim w Maria Laach. Rok później zostaje przewodniczącym katolickich organizacji młodzieżowych w diecezji Metz. Charakteryzowało go też w tym okresie studenckim szerokie zainteresowanie innymi dziedzinami naukowymi, takimi jak teologia i ekonomia polityczna.

Po tragicznej śmierci, 30 sierpnia 1911 r., zaledwie 47-letniej matki, przynębiony Schuman zastanawiał się czy nie wstąpić do stanu duchownego. Ostatecznie posłuchał rady swego przyjaciela Henri Eschbacha, który napisał mu: „W naszym społeczeństwie pilną koniecznością staje się apostołat świeckich. Nie potrafię wyobrazić sobie lepszego apostoła od Ciebie. Pozostaniesz w stanie świeckim. W ten sposób skuteczniej będziesz mógł szerzyć dobro, a to przecie jest Twoją jedyną troską. Mam wrażenie, że święci przyszłych czasów

będą świętymi w cywilnym garniturze”¹. W rezultacie Robert Schuman staje się coraz bardziej znaną postacią w katolickich środowiskach Lotaryngii, dzięki swemu ideowemu i organizacyjnemu zaangażowaniu.

W okresie I wojny światowej, uznany za niezdolnego do pełnienia służby frontowej, początkowo pracował w administracji wojskowej w twierdzy Metz, ale większość czasu wojennego spędził w lotaryńskiej miejscowości Boulay, zajmując się przede wszystkim opieką społeczną. Wspomni później, że to dzięki wojnie w sposób wyjątkowo bliski zetknął się z problemami prostego człowieka.

Bezpośrednio po zakończeniu wojny, w wyniku której tereny Alzacji i Lotaryngii powróciły do Francji, działania Roberta Schumana skoncentrowały się na wzmożonej działalności adwokackiej w Metz, na pracy wśród młodzieży w ramach „Stowarzyszenia Katolickiej Młodzieży Francuskiej” oraz na początkach aktywności ściśle politycznej.

III. POCZĄTKI ZAANGAŻOWANIA POLITYCZNEGO

Podczas pierwszych po I wojnie światowej wyborów komunalnych, wraz z kilkoma innymi zaprzyjaźnionymi działaczami katolickimi został wybrany do Rady Miejskiej Metz, gdzie zajął się sprawami szkolnictwa i reorganizacji administracji. Dnia 13 marca 1919 r. wstąpił do Unii Republikańsko-Lotaryńskiej (URL), która po przejściu programowej ewolucji stała się ostatecznie typową centrową partią ludową. Już 16 listopada 1919 r., po wyborach do Zgromadzenia Narodowego w Paryżu, został deputowanym. Zdobył drugie miejsce pod względem ilości głosów spośród ośmiu deputowanych z listy URL. 8 grudnia po raz pierwszy zasiadł w ławach Zgromadzenia Narodowego.

W swojej pracy parlamentarnej skupia się początkowo na reprezentowaniu interesów lotaryńdzkich na forum ogólnokrajowym, przy uchwalaniu ustaw dostosowawczych i przejściowych. Jest kolejno sekretarzem, wiceprzewodniczącym zaś od 1929 r. przewodniczącym Komisji do spraw Alzacji i Lotaryngii.

Już wówczas opowiadał się za takimi strukturami politycznymi, które później legną u fundamentów integracji europejskiej. Od strony ideowej była to zarysowująca się coraz wyraźniej chrześcijańsko-demokratyczna i personalistyczna wizja świata. Odwołując się do nauki społecznej Kościoła, stał na gruncie ograniczonego interwencjonizmu państwowego, opowiadając się jednak za silną pozycją stowarzyszeń i związków zawodowych. Wyrazem tego były jego ściśle kontakty zarówno z duchowieństwem katolickim, jak i górniczymi związkami zawodowymi Lotaryngii. Jeśli chodzi o przynależność partyjną, to konsekwentnie był związany z ugrupowaniami o profilu chrześcijańsko-demokratycznym, tak w okresie międzywojennym jak i po II wojnie światowej, kiedy to należał do bardzo silnej wówczas we Francji partii chrześcijańsko-demokratycznych republikańców (MRP).

¹ J. WALH, *Robert Schuman – Ojciec Europy*, Wyd. Wokół nas, Gliwice, brw., s. 10.

IV. DOŚWIADCZENIE DRUGIEJ WOJNY ŚWIATOWEJ

Pacyfistycznie nastawiony Schuman głęboko przeżył wybuch II wojny światowej. Pełen troski o los dotkniętych wojenną zawieruchą, zostaje w marcu 1940 r. podsekretarzem stanu do spraw uchodźców w rządzie Paula Reynauda. Gdy jednak władzę obejmuje kolaborujący z Niemcami marszałek F. Petain, podaje się do dymisji i wraca do Lotaryngii, swojej – jak mówi – małej ojczyzny, o której los przez całe życie był żywo zatroskany.

Dnia 14 września 1940 r. zostaje aresztowany przez hitlerowców i trafia do więzienia w Metz. Więzienie to od 13 kwietnia 1941 r. zostaje zamienione na areszt hotelowy w Neustadt, z możliwością podróżowania pod nadzorem policyjnym. Nazistowski gauleiter Lotaryngii, Berkel bezskutecznie zabiega o współpracę Schumana z Niemcami hitlerowskimi. 1 sierpnia 1942 r. Schuman ucieka z internowania w Neustadt. Pomocy i schronienia udzielają mu przyjaciele, członkowie francuskiego Ruchu Oporu, a także mnisi benedyktyńscy w swoich klasztorach. Między jesienią 1942 r., a wyzwoleniem spod okupacji niemieckiej w sierpniu 1944 r., dwanaście razy zmieniał miejsce swego pobytu. Już wtedy, w środku wojny i obcej okupacji, wobec swoich opiekunów, ku ich zdumieniu, snuł jak uważano niemalże utopijne wizje i plany integracji europejskiej w imię pokoju i postępu gospodarczego. Twierdził, że po wojnie będzie potrzebna przyjazna, francusko-niemiecka unia jako kamień węgielny zjednoczonej Europy, poprzez pojednanie dwóch dotąd zwaśnionych wielkich sąsiadów. We wrześniu 1944 r. współpracuje politycznie z gen. Jeannem de Littre de Tassigny w sprawach dotyczących Alzacji i Lotaryngii. Dnia 21 listopada 1944 r. po wojennej tułaczce wraca wreszcie do swojego domu w Metz. Jeszcze wcześniej, bo wiosną 1944 r., reprezentanci różnych europejskich grup Ruchu Oporu opracowali w konspiracji „Deklarację o europejskiej współpracy”. Później okazało się, że wśród autorów był i Robert Schuman, obok Konrada Adenauera i Alcide de Gasperiego.

V. PARLAMENTARNA DZIAŁALNOŚĆ POWOJENNA

Po wojennej przerwie, 21 października 1945 r. Schuman znowu został wybrany do francuskiego Zgromadzenia Narodowego, z ramienia Republikańskiego Ruchu Ludowego (MRP), partii o wyraźnie chadeckim obliczu. W parlamencie obejmuje funkcję przewodniczącego Komisji Finansów, wchodzi też do Komisji Konstytucyjnej. Następnie, 24 czerwca 1946 r., zostaje powołany w skład rządu Bidaulta na stanowisko ministra finansów, które zajmuje do 27 listopada tego roku. Ponownie obejmuje tę funkcję ministra finansów w rządzie Ramadiera i kolejny raz próbuje uzdrowić finanse publiczne Francji. IV Republika znajduje się w bardzo trudnej sytuacji społeczno-gospodarczej a także politycz-

nej. Dnia 24 listopada 1947 r. socjalistyczny prezydent Vincent Auriol mianuje chadeka Roberta Schumana premierem nowego rządu francuskiego. Parę dni później, 27 listopada wybuchają strajki generalne. Schuman na czele swego gabinetu podejmuje natychmiastowe, trafne i zdecydowane działania. Jeden z jego współpracowników w rządzie, Pierre Abelin stwierdził: „Sposób, w jaki w roku 1947 jako premier przezwyciężył niebezpieczny kryzys polityczny i społeczny, otworzył oczy tym wszystkim, którzy go wprawdzie szanowali, ale nie podziwiali”. Sam zaś premier Schuman powiedział dnia 18 kwietnia 1948 r.: „Nie ustąpiliśmy. Francja znowu się ustabilizowała. Cel, jakim było uratowanie Republiki, został osiągnięty bez przemocy. Nie została naruszona żadna z wolności demokratycznych”².

Jednak mimo niewątpliwych sukcesów – także na arenie europejskiej, jakim był z jednej strony brukselski układ o wzajemnej pomocy między Francją, Wielką Brytanią, a krajami Beneluksu z 17 marca 1948 r., a z drugiej strony powołaniem 16 kwietnia 1948 r. Organizacji Europejskiej Współpracy Gospodarczej – dnia 19 lipca 1948 r. gabinet Schumana upada, w konsekwencji daleko posuniętych podziałów politycznych w Zgromadzeniu Narodowym. Sam Schuman 26 lipca 1948 r. zostaje ministrem spraw zagranicznych w nowym rządzie Marie’a i pozostaje nim w ośmiu kolejnych rządach IV Republiki Francuskiej, aż do 8 stycznia 1953 r.

PLAN SCHUMANA

Znajdując się w centrum polityki międzynarodowej jako wieloletni szef francuskiej dyplomacji, Robert Schuman podjął długofalowe wysiłki o charakterze strategicznym, zarówno na rzecz pojednania i zbliżenia francusko-niemieckiego zwróconego ku przyszłości, jak również ściśle z tym związanego zjednoczenia powojennej Europy, przynajmniej w wymiarze ówczesnego powojennego świata³. Służyły temu wielorakie zabiegi dyplomatyczne i polityczne, często o charakterze dyskretnym i poufnym, głównie z europejskimi politykami chadeckimi, szczególnie z Konradem Adenauerem.

Powoli rozwijał się i dochodził do głosu, mimo wewnętrznej rozbieżności, europejski ruch zjednoczeniowy. Sygnatariusze wspomnianego paktu brukselskiego z 17 marca 1948 r. byli zdecydowani dążyć do coraz intensywniejszej współpracy na rzecz integracji europejskiej na płaszczyźnie politycznej, gospodarczej i kulturalnej. W tym celu w styczniu 1949 r. w Londynie Schuman przedstawił projekt statutu „unii europejskiej”. Ostatecznie zmodyfikowany statut Rady Europy został podpisany w Londynie 5 maja 1949 r.

² Tamże, s. 28.

³ J. RUSZKOWSKI I INNI, *Leksykon integracji europejskiej*, Wyd. Naukowe PWN, Warszawa 2004, s. 371.

Powołano tym samym Radę Europy, której członkami-założycielami było 10 państw europejskich, wśród nich Francja. W jej imieniu podpis pod statutem złożył Robert Schuman. Rada Europy miała służyć idei jedności europejskiej przez rozwój współpracy między państwowej w dziedzinie politycznej, ekonomicznej i kulturalnej oraz ochrony praw człowieka i obywatela⁴. Dla Schumana Rada Europy nie była rozwiązaniem definitywnym, uważa bowiem ten luźny związek państw tylko za pewien etap do ściślejszego współdziałania w ponad narodowej wspólnoty europejskiej.

Niewątpliwie zwrotnym punktem całej działalności Roberta Schumana na rzecz wielkiego i długofalowego procesu integracji europejskiej, było przedstawienie 9 maja 1950 r. szerokiej opinii publicznej dokumentu opracowanego we współpracy z Jeanem Monnetem, proponującego sektorową metodę integracji europejskiej, który przeszedł do historii współczesnej Europy pod nazwą Planu Schumana. W tym historycznym oświadczeniu, nazywanym także deklaracją Schumana, od której się wszystko zaczęło co było praktyczną realizacją idei zjednoczonej Europy, Robert Schuman przedstawił w imieniu rządu francuskiego, propozycję koordynacji produkcji węgla i stali we Francji i Republice Federalnej Niemiec, z otwartą współpracą dla innych państwa europejskich⁵. Wspólna produkcja węgla i stali miała dać szybkie podstawy rozwoju gospodarczego państw zniszczonych w czasie drugiej wojny światowej, uniemożliwiając wykorzystanie przemysłu ciężkiego: wydobywczego i stalowego do wyścigu zbrojeń.

Ścisłe powiązania ekonomiczne Francji i Niemiec i osiągnięta jedność produkcyjna, sprawiłyby zdaniem Schumana, że nowa wojna między Francją i Niemcami byłaby nie do pomyślenia. Celem Planu Schumana było także podniesienie stopy życiowej obywateli, łatwiejszy eksport, pomoc krajom afrykańskim oraz utworzenie wspólnoty gospodarczej ze strony tych państw, które w przeszłości często walczyły ze sobą.

Deklaracja Schumana opierała się na trzech zasadach: 1) Europa powinna być budowana na gruncie praktycznych osiągnięć, które wykreują rzeczywistą integrację i solidarność; 2) dawna wrogość między Francją a Niemcami musi być wyeliminowana; 3) połączenie interesów gospodarczych powinno pomóc w poprawie poziomu życia ludności oraz ustanowieniu rzeczywistej wspólnoty europejskiej.

EUROPEJSKA WSPÓLNOTA WĘGLA I STALI

W krótkim czasie po ogłoszeniu Planu Schumana, okazało się, że gotowość podjęcia tej idei współpracy zgłosiły, obok Francji i Niemiec, także Włochy oraz kraje Beneluxu. Dnia 29 czerwca 1950 r., podczas zwołanej do Paryża konferencji pod przewodnictwem J. Monneta, rozpoczęły się międzyrządowe

⁴ Tamże, s. 339.

⁵ I. KIELER, *Leksykon Unii Europejskiej*, Wyd. Świat Książki, Warszawa 2003, s. 193; J. RUSZKOWSKI I INNI, *Leksykon...dz. cyt.*, s. 275.

negocjacje, pomyślnie zakończone 18 kwietnia 1951 r. podpisaniem traktatu o ustanowieniu Europejskiej Wspólnoty Węgla i Stali (EWWS). Po okresie ratyfikacyjnym, traktat ten podpisany na okres 50 lat i zaliczany do traktatów założycielskich Wspólnot Europejskich – obok Traktatu o ustanowieniu Europejskiej Wspólnoty Gospodarczej i Traktatu o ustanowieniu Europejskiej Wspólnoty Energii Atomowej – wszedł w życie 23 lipca 1952 r.

W ten sposób został urzeczywistniony pionierski Plan Schumana z 9 maja 1950 roku⁶. Równocześnie wciąż aktualne były iście prorocze słowa R. Schumana z jego majowej deklaracji: „Europa nie powstanie od razu ani w całości. Będzie powstawała przez konkretne działania, tworząc rzeczywistą solidarność”⁷. Toteż instytucje europejskie rozwijały się stopniowo, z biegiem czasu zwiększając swoje uprawnienia.

EWWS powstała na fundamencie federalistycznej koncepcji Schumana, którą chciał on dalej pogłębiać i umacniać. Popierali go w tym przede wszystkim europejscy chadecy. W federacji państw europejskich widział jedyne rozwiązanie, które mogło zapewnić pokój i dobrobyt. Temu miała służyć konstytucja europejska jak również europejski parlament. Podstawą prawną federacji mogłaby być według Schumana konwencja praw człowieka w rozumieniu chrześcijańskim, jako niezależna od jakiegokolwiek władzy państwowej. Byłaby ona pomostem między ponadnarodową a narodową suwerennością.

KATOLIK ZAANGAŻOWANY W POLITYKĘ

Podkreślając chrześcijańską sylwetkę Roberta Schumana, warto zaznaczyć, że w tym czasie, 1 listopada 1950 r., uczestniczył on w Rzymie w uroczystości ogłoszenia dogmatu o Wniebowzięciu Najświętszej Maryi Panny przez papieża Piusa XII, którego od lat darzył wielkim szacunkiem, uważając za jednego z najwybitniejszych papieży⁸. W latach pięćdziesiątych odbył także szereg innych podróży zagranicznych o charakterze służbowym, propagując swoją federacyjną koncepcję jednoczonej stopniowo Europy, łącząc konsekwentnie pragmatyczną politykę z niezmiennym, bez cienia wątpliwości chrześcijańskim systemem wartości. Podkreślał przy tym, że usiłuje w życiu politycznym realizować własne przekonania, jakie dyktuje mu sumienie, nie zaprzeczając przy tym, że nauczanie Kościoła katolickiego, ze swoją szczególną wrażliwością na idee jedności europejskiej, w istotny sposób przyczyniło się do uformowania jego sumienia.

Uważał, że chrześcijanie mogą i powinni wnieść decydujący wkład w dzieło budowy zjednoczonej, pokojowej Europy. Osobiście, nie tylko przyczynił się do dzieła integracji europejskiej ale również wywierał ogromny wpływ na

⁶ J. RUSZKOWSKI I INNI, *Leksykon...* dz. cyt., s. 96-97, 420-421.

⁷ J. PINDER, S. USHERWOOD, *Unia Europejska*, PWE, Warszawa 2009, s. 22.

⁸ G. AUDISIO, A. CHIARA, *Twórcy zjednoczonej Europy. Robert Schuman, Konrad Adenauer, Alcide de Gasperi*, IW PAX, Warszawa 2007, s. 74-75.

kształt samoświadomości laikatu w Kościele. Stawał się tym, kim miał być: świeckim apostołem i to apostołem-politykiem w cywilnym garniturze.

Dnia 23 lutego 1955 r. znowu wszedł w skład rządu francuskiego, obejmując tekę ministra sprawiedliwości w gabinecie premiera E. Faure'a. Urząd ten będzie pełnił aż do dymisji 1 lutego 1956 r., pozostając nadal deputowanym do Zgromadzenia Narodowego. Wszedł też do nowego parlamentu wybranego 23 i 30 listopada 1958 r. na mocy nowej konstytucji i nowej ordynacji wyborczej V Republiki z prezydenturą gen. Charles de Gaulle'a.

PIERWSZY PRZEWODNICZĄCY PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO

W tym czasie w Strasburgu, 19 marca 1958 r., ukonstytuował się po raz pierwszy parlament europejski nazywany wówczas Europejskim Zgromadzeniem Parlamentarnym. Jednym z deputowanych był Robert Schuman, który jako jedyny kandydat został przez aklamację wybrany pierwszym przewodniczącym parlamentu europejskiego. Deputowani nadali mu też tytuł „Ojca Europy”. Gdy zaś w 1960 r. ustępował z powierzonego mu stanowiska, z powodu złego stanu zdrowia, parlamentarzyści europejscy obdarzyli go godnością honorowego przewodniczącego parlamentu. Wcześniej, w 1958 r. otrzymał zaszczytną, międzynarodową nagrodę im. Karola Wielkiego miasta Akwizgran, a w 1959 r. nagrodę im. Erazma z Rotterdamu w dziedzinie kultury. Został też kawalerem najwyższych odznaczeń wielu państw europejskich oraz USA i Japonii. W październiku 1959 r. złożył kolejną wizytę w Watykanie, gdzie został tym razem przyjęty na audiencji przez dobrze sobie znanego byłego nuncjusza apostołskiego w Paryżu – papieża Jana XXIII.

W latach 1959-1963, w okresach poprawy stanu zdrowia, a cierpiał na niedokrwienie mózgu, redagował z licznych swoich artykułów, opracowań i przemówień, rozdział po rozdziale, książkę-testament pt. „Za Europą”, wydaną drukiem jeszcze za jego życia. Można ją określić jako „Ewangelię dla Europy”. W istotnym, kluczowym rozdziale, autor jednoznacznie przypomina wkład chrześcijaństwa w kulturę i cywilizację europejską. Komentując swoją słynną, fundamentalną dla integracji europejskiej, deklarację z 9 maja 1950 r. stwierdził: „Ułożyłem ją, bo wierzę w chrześcijańskie fundamenty Europy”⁹.

W 1962 r. złożył mandat deputowanego do francuskiego Zgromadzenia Narodowego piastowany z ukochanej Lotaryngii przez 38 lat. W drugiej połowie 1963 r. stan jego zdrowia uległ dalszemu pogorszeniu. Jakiś czas przed śmiercią Roberta Schumana, biskup Metz, Paul Joseph Schmitt udzielił mu sakramentu namaszczenia chorych oraz odczytał mu telegram z wyrazami pamięci od nowego papieża, Pawła VI.

⁹ G.AUDISIO, A.CHIARA, *Twórcy zjednoczonej Europy...* dz. cyt. s. 84.

Pogodzony z wolą Bożą Schuman zmarł rankiem 4 września 1963 r. w swoim domu Scy-Chazelles, niedaleko Metz, na ścianie którego znajduje się dzisiaj tablica z następującym napisem: „W tym cichym zakątku Lotaryngii Robert Schuman położył podwaliny pod zjednoczoną Europę, rozumianą jako gwarant dobrobytu i pokoju na świecie”. Odszedł do wieczności w opinii świętości. Wielki Europejczyk, pierwszy niestrudzony orędownik idei integracji europejskiej, a zarazem wielki chrześcijanin. Człowiek niezwykle skromny, wielkiego formatu duchowego i intelektualnego, wielce przyjazny ludziom, zwłaszcza prostym. Dnia 9 czerwca 1990 r. biskup Metz, Pierre Raffin uroczystie otworzył proces beatyfikacyjny Roberta Schumana, który umiał w swoim życiu, godzić wierność wartościom religijnym i moralnym zasadom chrześcijańskim z działalnością polityczną, traktowaną jako prawdziwa, roztropna troska o dobro wspólne na szerokiej płaszczyźnie ogólnoeuropejskiej.

RÉSUMÉE

Robert Schuman - l'un des pères de la construction européenne

Robert Schuman est issu d'une famille mosellane de la frontière franco-germano-luxembourgeoise. Trilingue dès l'enfance, héritier d'une double culture franco-allemande, son engagement européen semble inscrit dans ses origines transfrontalières. Il fait ses études à Luxembourg, Bonn, Munich, Berlin et Strasbourg. Militant catholique, il adhère au mouvement *Unitas*. En tant que ministre des Affaires étrangères (1948-1952) il prend une dimension européenne. Pour la construction européenne, le plan Schuman est une première pierre qui engage l'avenir et définit une méthode selon laquelle «l'Europe ne se fera pas d'un coup, ni dans une construction d'ensemble mais «par des réalisations concrètes, créant d'abord une solidarité de fait». La première session de l'Assemblée parlementaire européenne s'ouvre à Strasbourg le 19 mars 1958. Robert Schuman en est élu président. Autour de Robert Schuman, dans son engagement européen, on trouve aussi Konrad Adenauer (1876-1967), l'Italien Alcide De Gasperi (1881-1954) et le Luxembourgeois Joseph Bech (1887-1975). Ces hommes sont tous imprégnés de culture catholique.

Thum. o. Kazimierz Lubowicki OMI

Słowa kluczowe / key words:

Robert Schuman, Unia Europejska, apostołstwo świeckich
Robert Schuman, European Union, lay faithful